

Studiedag Mbo Taalacademie

Nederlands leren in het mbo

Vrijdag 7 februari in De Eenhoorn, Amersfoort

Steeds meer studenten met een andere moedertaal dan het Nederlands weten hun weg te vinden naar het mbo. In sommige opleidingen zijn aparte klassen samengesteld met uitsluitend anderstaligen, in veel opleidingen is sprake van meertalige klassen, met zowel Nederlandstalige als anderstalige studenten. Dit heeft gevolgen voor de lessen, de instructietaal en -wijze en de inhoud van de beroepsvaklessen en taallessen. Er worden op veel scholen aanpassingen gedaan voor studenten met Nederlands als tweede taal (NT2): in het lesaanbod, de lesmaterialen, de werkvormen en de begeleiding. Er is sprake van interventies die de taalontwikkeling ondersteunen en stimuleren, waarvan uiteindelijk alle studenten profiteren. Op de studiedag van 7 februari worden diverse goede praktijken gepresenteerd, relevante discussies gevoerd en ervaringen uitgewisseld.

Programma Studiedag 7 februari

9.30	Inloop
10.00 - 10.10	Opening - Anja Valk, ITTA
10.10 - 10.50	Kansengelijkheid voor mbo-studenten - Karim Amghar
10.50 - 11.30	Bewust taalvaardig? Nederlands leren als tweede taal - Sible Andringa, Universiteit van Amsterdam
11.30 - 11.45	Zaalwissel
11.45 - 13.00	Deelsessies, keuze uit vier didactiekworkshops: 1. Meer onderwijskansen voor meertalige studenten? Zet hun talen in! - Joana Duarte, Rijksuniversiteit Groningen 2. Van ISK-leerling naar MBO-student - Luce van Donkersgoed & Marinde Rijnveld, ITTA 3. Leesvaardigheid: de kracht zit hem in de verbinding - Anja Valk & Emke Wang, ITTA 4. Is jouw 2F mijn B1? Studenten met Nederlands als tweede taal examineren - Bregje Kaars Sijpesteijn & Inge van Meelis, ITTA
13.00 - 13.45	Lunch
13.45 - 14.30	Omgaan met verschillen: versterk je diversiteitscompetentie - Annemarie Nuwenhoud, Vrije Universiteit
14.30 - 14.40	Zaalwissel
14.40 - 15.40	Deelsessies, keuze uit vier praktijkvoorbeelden: 5. Samen Taalsterk aan het werk bij ROC Midden Nederland - Cindy Kuiper en Jantje Timmerman, Hogeschool Utrecht 6. Kennisteam NT2 bij Landstede: hoe taalkoppels handen en voeten geven aan het taalbeleid - Ineke Arends, Janine Waanders, Alie Dijkslag, Landstede en Emke Wang, ITTA 7. Taalbewust en cultuursensitief lesgeven - Sophie Bosscher-Kuipers, Elham Yousefi en Madalina Chiru, Alfa-college 8. Taalmaatjes en een taalschakeltraject naar mbo 3-4 - Mariëlle Bieleman & Inge Buiskool, Alfa-college
15.40	Borrel

Sprekers plenair

Kansengelijkheid voor mbo-studenten

Karim Amghar

In onze samenleving blijkt de impact van de geboorteplek significant te zijn, een fenomeen dat momenteel veel aandacht krijgt. Kansengelijkheid toont zich als een veelzijdig probleem, een meerkoppig monster, variërend van taalachterstand, meertaligheid, voeding, pedagogisch klimaat, onder advisering tot sociale en financiële kwetsbaarheid.

Hoe kunnen we de klas beschouwen als een minisamenleving waarbij wereldburgerschap centraal staat? Waarom voelen veel onderwijzers zich niet gezien, terwijl ze een bijzonder belangrijke rol spelen bij het creëren van gelijke kansen? Wat is de relatie tussen diversiteit, inclusie en gelijke kansen in deze setting? Karim zal ingaan op de specifieke oorzaken en gevolgen van ongelijkheid en tijdens de interactieve *keynote* praktische handvatten bieden om hier in het mbo mee aan de slag te gaan.

Karim Amghar is een ervaren onderwijsprofessional, auteur en programmamaker. Hij heeft persoonlijke ervaring met dit thema, voerde diepgaand onderzoek uit, schreef er boeken en columns over en maakte er zelfs docuserie's over voor de NTR NPO2. Als expert op het gebied van diversiteit en inclusie zal hij deelnemers meenemen in zijn verhaal en zijn onderzoeken.

Bewust taalvaardig? Nederlands leren als tweede taal

Sible Andringa, Universiteit van Amsterdam

Wie luistert, spreekt, leest of schrijft, gebruikt een enorm kennisnetwerk van klanken, woorden, woordassociaties en grammaticale patronen, conceptuele informatie, en kennis van de wereld. Je houdt je aan allerlei regels en conventies van de taal, en bijna altijd zonder dat je je daar bewust van bent. Ook een tweede taal moet je zo goed leren beheersen, dat het gebruik ervan nauwelijks nog bewuste aandacht vergt. Hoe ontstaat het netwerk van taalkennis dat je nodig hebt om het Nederlands als tweede taal vloeiend te kunnen gebruiken? In

hoeverre heb je bijvoorbeeld expliciete kennis van de grammatica van de tweede taal nodig om die te kunnen leren? Sible Andringa bespreekt de wisselwerking tussen expliciete en impliciete instructie en het belang van persoonlijk relevante vakinhoud voor de motivatie van studenten.

Sible Andringa is hoogleraar Didactiek van de Tweedetaalverwerving aan de Universiteit van Amsterdam. Hij is toegepast taalkundige, gespecialiseerd in tweedetaalverwerving en tweetaligheid. Hij onderzoekt de toegevoegde waarde van expliciete informatie en instructie voor het leren van een tweede taal, hoe distributieve kenmerken van de input de leerresultaten van talen beïnvloeden, en welke rol bewustzijn speelt in taalleertrajecten. Sible heeft ook een grote interesse in twee- of meertalige ontwikkeling in onderwijsomgevingen.

Omgaan met verschillen: versterk je diversiteitscompetentie

Annemarie Nuwenhoud, Vrije Universiteit

Mensen lijken meer op elkaar dan ze van elkaar verschillen. Toch is communiceren met iemand met een heel andere achtergrond niet altijd makkelijk. Er spelen immers onbewust allerlei aannames, ongeschreven regels en waarden mee. Soms speelt cultuur daar een rol bij. In deze interactieve lezing laat Annemarie zien hoe je je diversiteitscompetentie als taaldocent kunt versterken. Annemarie gaat aan de slag met het vergroten van bewustzijn over de eigen basiswaarden. Ook maak je kennis met een aantal cultuurgebonden aspecten van communicatie in de les.

Annemarie Nuwenhoud is docent en docentopleider Nederlands als Tweede Taal (NT2). Ze heeft de afgelopen twintig jaar met veel verschillende NT2-doelgroepen gewerkt, maar het meest met kortgeschoolde jongeren en volwassenen. Interculturele communicatie heeft daarbij haar bijzondere aandacht. Hierover schreef zij een boek voor docenten. Momenteel is zij werkzaam bij VU-NT2 als afdelingshoofd en docentopleider.

Deelsessies ochtend

Deelsessie 1: Meer onderwijskansen voor meertalige studenten? Zet hun talen in! - Joana Duarte, Rijksuniversiteit Groningen

In deze workshop verkennen we de voorwaarden voor inclusief onderwijs aan meertalige studenten, zoals het erkennen en benutten van thuistalen, het versterken van hun zelfvertrouwen en identiteitsontwikkeling. Taalonderwijs wordt niet geïsoleerd aangeboden, maar geïntegreerd in talige leerprocessen binnen alle vak- en beroepscontexten. Tijdens deze workshop ervaar je zelf hoe meertalige studenten zich voelen wanneer ze volledig ondergedompeld worden in de Nederlandse taal.

Prof. dr. Joana Duarte is hoogleraar onderwijswetenschappen aan de Faculteit der Gedrags- en Maatschappijwetenschappen van de Rijksuniversiteit Groningen. Tot juni 2024 was zij lector meertaligheid en geletterdheid aan NHL Stenden Hogeschool. Haar praktijkgerichte onderzoek richt zich op samenwerking met onderwijsinstellingen hoe om te gaan met talige en culturele diversiteit in het onderwijs.

Deelsessie 2: Van ISK-leerling naar mbo-student - Luce van Donkersgoed en Marinde Rijnveld, ITTA

Leerlingen worden in de ISK zo goed mogelijk voorbereid op de doorstroom naar het mbo. Om deze overgang zo soepel mogelijk te laten verlopen, is samenwerking tussen de ISK en het mbo cruciaal. Het is daarbij van belang dat informatie over de NT2-student meereist vanuit de ISK, zodat het mbo een duidelijk beeld heeft van de ondersteuningsbehoeften van de student. In deze workshop krijg je een inkijkje in het onderwijs in de ISK, bespreek je de gedeelde verantwoordelijkheid van de ISK en het mbo bij de doorstroom en concrete handvatten om de NT2-student bij instroom goed in beeld te brengen. Er is veel ruimte voor uitwisseling: hoe is de overdracht op dit moment geregeld op verschillende mbo's? Heb je een goed beeld van de ondersteuningsbehoeften van de NT2-studenten in je klas? En wat kan jouw mbo doen om NT2-studenten beter in beeld te krijgen?

Luce van Donkersgoed is adviseur bij het ITTA. Ze houdt zich bezig met NT2-ontwikkeling binnen de ISK, het regulier voortgezet onderwijs en het praktijkonderwijs en verzorgt trainingen op dit gebied. Daarnaast ontwikkelt ze lesmateriaal en onderwijsmodules voor de ISK en is ze betrokken bij verschillende onderzoeksprojecten.

Marinde Rijnveld is adviseur bij het ITTA binnen het cluster mbo. Zij houdt zich bij het ITTA voornamelijk bezig met verschillende projecten rondom NT2 in het mbo en verzorgt scholingen op dit gebied. Marinde zet zich op die manier graag in voor docenten in het regulier onderwijs die in hun werk te maken hebben met NT2-studenten.

Deelsessie 3: Leesvaardigheid: de kracht zit hem in de verbinding - Anja Valk en Emke Wang, ITTA

Competent zijn in leesvaardigheid betekent dat een NT2-student zelf teksten kan begrijpen en met de informatie uit de teksten aan de slag kan gaan. Om hier als docent aan bij te dragen, is het belangrijk het lezen 'uit het hoofd' te krijgen en te zien wat de student doet met een tekst en wat hij van een tekst oppikt. Dat kun je goed doen door activerende werkvormen te gebruiken. Met deze werkvormen werk je bovendien aan de verbinding met andere vaardigheden als spreken en schrijven. Hierdoor gaat een tekst meer leven voor een student en kun je ervoor zorgen dat hij zich als lezer aangesproken voelt, dat hij echt in verbinding staat met de tekst. In deze workshop nemen Emke Wang en Anja Valk je mee in een aantal werkvormen die je bij elke tekst, op elk niveau en bij elk vak kunt gebruiken. En je bespreekt met anderen hoe je deze werkvormen in jouw onderwijs een plek kunt geven.

Anja Valk is senior adviseur bij het ITTA. Als toegepaste taalwetenschapper en onderwijskundige denkt Anja graag mee als scholen of organisaties een slag willen slaan in de verbetering van het taalonderwijs, of als ze willen werken aan het vergroten van de zelfredzaamheid van studenten. Haar expertise ligt onder andere bij taal/NT2 en taalbeleid in het mbo en bij activerende taaldidactiek. Anja heeft een aantal publicaties op haar naam over activerende werkvormen, waaronder Actief met taal.

Emke Wang is senior adviseur bij het ITTA binnen het cluster MBO. Ze heeft ruime ervaring in het onderwijs, onder meer als docent NT2, docent Taal op de pabo en docentenopleider bij de lerarenopleiding, teamleider PDG, en opleider van remedial teachers, intern begeleiders en schoolvideo-interactiebegeleiders. Emkes specialisatie ligt in Nederlands als tweede taal, activerende didactiek en coöperatief leren.

Deelsessie 4: Is jouw 2F mijn B1? Studenten met Nederlands als tweede taal examineren - Bregje Kaars Sijpesteijn & Inge van Meelis, ITTA

Docenten Nederlands beoordelen de taalvaardigheid van studenten aan de hand van het Referentiekader Taal 2F en 3F bij de instellingsexamens spreken, schrijven en gesprekken voeren. Ook studenten met een andere moedertaal, die Nederlands als tweede taal aan het leren zijn, worden beoordeeld op 2F of 3F. Hoe kan je bij de examinering van Nederlandse taal rekening houden met de kenmerken van de ontwikkeling van een tweede taal zonder concessies te doen aan het taalniveau dat van de kandidaat wordt verwacht? Bregje en Inge laten voorbeelden zien van taalproducten van NT2-studenten en bespreken de beoordeling hiervan voor 1F, 2F en 3F om daarmee grip te krijgen op wat wel en niet 'mag'.

Bregje Kaars Sijpesteijn is senior adviseur bij het ITTA. Ze is werkzaam in projecten voor inburgering, oriëntatie op de Nederlandse arbeidsmarkt (ONA), Nederlands op de Werkvloer en beroepsgericht Nederlands in het mbo. Ze biedt ondersteuning op het gebied van taalontwikkeling in een beroepsgericht context. Voor het mbo richt ze zich voornamelijk op ondersteuning van scholen bij het vormgeven van het praktijkgericht Nederlands, vormgeving van taal in de beroepspraktijkvorming en beroepsgerichte examinering van taal.

Inge van Meelis is senior adviseur bij het ITTA binnen het cluster MBO. Inge geeft docententrainingen, coaching en advies op het gebied van beroepsgerichte taalontwikkeling. Zij is deskundig op het gebied van activerende taaldidactiek. Samen met haar collega Tiba Bolle schreef Inge het boek Taalbewust beroepsonderwijs – Vijf vuistregels voor effectieve didactiek. Daarnaast heeft zij veel kennis van de taalniveaus uit het referentiekader taal en rekenen en de implementatie daarvan.

Deelsessies middag

Deelsessie 5: Samen Taalsterk aan het werk - Cindy Kuiper en Jantje Timmerman, Lectoraat Meertaligheid & Onderwijs van Hogeschool Utrecht

Taal is een cruciaal middel om succesvol te zijn in het onderwijs, het werkveld en de maatschappij in brede zin. Met taal bedoelen we dan niet alleen het Nederlands als instructietaal, maar ook de andere talen waarover veel van de studenten in het mbo beschikken. Bij het Gezondheidszorg College van ROC Midden Nederland hebben Cindy en Jantje in het project Taalsterk aan het Werk met taal- en vakdocenten gewerkt aan de bewustwording en het benutten van meertaligheid in het onderwijs. In deze sessie nemen zij je graag mee in hun ervaringen en inzichten.

Cindy Kuiper is senior onderzoeker bij het lectoraat Meertaligheid & Onderwijs van Hogeschool Utrecht. Ze promoveerde in 2018 op een onderzoek naar de inzet van genredidactiek, als vorm van taalgericht vakonderwijs, in het eerste hbo-jaar. Haar onderzoek richt zich onder andere op genredidactiek, (meer)talige competenties in het beroepsonderwijs en geïntegreerd taal- en vakonderwijs. Naast haar werkzaamheden bij de hogeschool werkt ze als zelfstandig adviseur vanuit Taalimpact.

Jantje Timmerman is werkzaam als onderzoeker binnen het lectoraat Meertaligheid en Onderwijs. Zij werkt o.a. aan thema's als meertaligheid in het basisonderwijs en het middelbaar beroepsonderwijs en docentprofessionalisering op dit thema. Jantje is opgeleid als taalkundige en onderwijskundige. Zij heeft in verschillende functies gewerkt als praktijkgerichte onderzoeker, onderwijsadviseur en practor.

Deelsessie 6: Kennisteam NT2: hoe taalkoppels handen en voeten geven aan taalbeleid - Ineke Arends, Janine Waanders en Alie Dijkslag, Landstede MBO & Emke Wang, ITTA

Docenten taal, beroepsvakdocenten en praktijkdocenten willen NT2-studenten kansrijk opleiden. Om deze groep studenten beter te kunnen bedienen zet Landstede MBO in op ontwikkeling van NT2-expertise: in samenwerking met ITTA worden in zogenaamde Kennisteam taalkoppels - bestaande uit een docent Nederlands en een praktijkdocent of vakdocent - opgeleid. De taalkoppels versterken hun eigen lespraktijk en leren hun collega's te ondersteunen om dat ook te doen. De taalkoppels zijn op die manier de didactische kartrekkers van hun eigen afdeling. In deze deelsessie nemen de sprekers je mee in de aanpak van dit vierjarige traject en delen ze enkele mooie voorbeelden uit de praktijk van de taalkoppels.

Ineke Arends, projectmanager van Landstede

“Wanneer wordt werken bij Landstede iets waar je blij van wordt? Door naar elkaar te luisteren, docenten, managers, beleidsmakers en pioniers. En samen te bouwen aan wat nodig is om studenten te laten excelleren. Dit project Taalbewust lesgeven brengt taal- en vakdocenten in beweging. En alleen de bewogen mens brengt anderen in beweging.”

Alie Dijkslag, docent Nederlands Landstede MBO Zwolle, coördinator Kennisteam NT2 Landstede Harderwijk en taalcoördinator Entree Zwolle – Harderwijk

“Als de ondersteuningsbehoefte van NT2-studenten je hart heeft, dan weet je dat je het als docent Nederlands alleen niet redt. Hoe mooi is het als je werkgever je alle ruimte geeft om een duurzaam traject te ontwikkelen dat docenten professionaliseert, zodat ze anderstalige studenten kansrijk kunnen opleiden.”

Janine Waanders, coördinator Kennisteam NT2 Landstede Zwolle, begeleider taal Landstede mbo Zwolle en docent NT2 Landstede Entree Raalte

“Samen met ITTA en gesteund door teamleiders en directie brengt Landstede taal-en vakdocenten bijeen vanuit ISK, Entree en mbo om een duurzaam traject aan te gaan. Het is geweldig om te zien en te ervaren hoe deze Kennisteam NT2 zich met veel enthousiasme inzetten om taalbewust lesgeven onder de knie te krijgen om vervolgens hun team te inspireren. Het gezamenlijke doel? Het kansrijk opleiden van onze anderstalige studenten!”

Deelsessie 7: Taalbewust en cultuursensitief lesgeven - Sophie Bosscher-Kuipers, Elham Yousefi & Madalina Chiru, Alfa-college

Wat betekent het om anderstalige studenten in de klas te hebben? Hoe kunnen we hen beter ondersteunen en ervoor zorgen dat ze de lessen goed begrijpen? Tijdens deze workshop neemt Sophie je, samen met Elham en Madalina, intercultureel coaches en onderwijsassistenten op het Alfa-college, mee in de wereld van anderstalige studenten. Ze delen hun ervaringen op het Alfa-college en geven tips over hoe je je volgende (beroeps)les taalbewust en cultuursensitief kunt inrichten, zodat je anderstalige studenten optimaal kunt begeleiden.

Elham Yousefi: "Met veel plezier en passie werk ik als een bruggenbouwer tussen twee werelden (onderwijsassistent interculturele coach bij Entree (NT2)) in Groningen. Ik heb geduld, spreek Perzisch (Farsi), een beetje Turks en ik weet wat studenten nodig hebben, maar ook waar ze tegen aan lopen als ze nog maar net in Nederland zijn."

Madelina Chiru: "Ik ben intercultureel onderwijsassistent bij Entree NT2 bij het Alfa-college. Ik woon nu 4 jaar in Nederland. Ik heb in Roemenië economische wetenschappen gestudeerd en ik was boekhouder/beheerder voor een provincie. Sinds 1 jaar ben ik begonnen met de opleiding interculturele onderwijsassistent. Ik vind het leuk om met mensen te werken en te helpen bij hun ontwikkeling."

Deelsessie 8: Taalmaatjes en een taalschakeltraject naar mbo 3-4 - Mariëlle Bieleman & Inge Buiskool, Alfa-college

Het vavo van het Alfa-college in Groningen schakelt sinds 2016 anderstalige jongeren naar mbo-niveau 3 en 4 via de Schakelklas. Deze jongeren, die grotendeels rechtstreeks uit het isk komen, krijgen een zeer intensief programma Nederlands, waarbij veel aandacht is voor vaardigheden zoals bv. leren presenteren en verslagen schrijven. Daarnaast volgen ze een aantal vakken op vmbo 4tl niveau, loopbaanoriëntatie en kunnen ze meedoen met het Taalmaatjesproject Friend4friend. Tijdens deze sessie laten Inge en Mariëlle zien hoe zij dit project aanbieden naast de lessen, welke voorwaarden van belang zijn voor een succesvol taalmaatjesproject en vertellen twee taalmaatjes over hun ervaringen. Ook verkennen ze wat jouw school nodig heeft om een Taalmaatjesproject op te zetten. Daarnaast geven ze achtergrondinformatie over het schakeltraject naar mbo 3 en 4 en hoe dat in samenwerking tussen de isk's en het vavo opgezet zou kunnen worden.

Inge Buiskool is docent Nederlands en NT2 sinds 1987. Ze heeft lesgegeven aan veel verschillende groepen jongeren uit het mbo en hbo, haar passie ligt bij het lesgeven aan en begeleiden van anderstalige jongeren. Bij het Vavo van Alfa-college coördineert Inge met veel enthousiasme het schakeltraject naar mbo 3 en 4 en geeft ook NT2 aan schakelklasleerlingen. Daarnaast is zij decaan van het Vavo

Mariëlle Bieleman heeft in haar onderwijsloopbaan aan veel verschillende groepen lesgegeven als docent NT2, Spaans én Engels. Zij is 4 jaar werkzaam geweest op het mbo, 6 jaar op het hbo, enkele jaren op St. Eustatius in het vo, maar haar hart gaat uit naar het lesgeven aan anderstalige jongeren in de schakeljaren die zij aanbieden bij het Alfa-college. Mariëlle is sinds 2017 coördinator van het Voorbereidend Jaar, het schakeljaar voor anderstaligen naar hbo en universiteit, en geeft ook NT2 aan dat schakeljaar.